

Istorikas Norbertas Černiauskas apie nedarbą Lietuvoje 1918 – 1940 metais

Kada Lietuvoje atsirado nedarbas?

1. Nedarbo reiškinys galimas tik atsiradus ir galutinai susiformavus darbininkų klasei. Lietuvos darbininkija po XIX a. 9 deš. socioekonominių permainų susiformavo į atskirą socialinę visuomenės grupę. Tai žymi ne tik didelę Lietuvos visuomenės transformaciją, bet ir leidžia teigti, kad nedarbas yra vienas iš pagrindinių modernios visuomenės formavimosi/susiformavimo indikatorių.

2. Nedarbas į Lietuvą atkeliauja dar iki XIX a. 9 deš., tačiau jis pasireiškė ne kaip socioekonominis visuomenėje plačiai paplitęs reiškinys, bet kaip iš Vakarų „importuota“ sąvoka, vartojama ekonominio pobūdžio diskusijose ar politinėse programose.

3. Nedarbas aktualizavosi ir Lietuvos visuomenės buvo „įsisamonintas“ ne atsiradus pirmiesiems pavieniams bedarbiams (juos paminėjus), o tik šiam reiškiniui 1900-1903 m. ekonominės krizės metu išaugus į nemenką socialinę problemą.

4. Moderna nedarbo reiškinio atsiradimą žymi ir pokyčiai kalboje. Iki XX a. pr. „bedarbis“ ar „bedarbė“ (plačiąja reikšme) rodė savotišką darbo neigimą ar net tinginystę. Tačiau norminant lietuvių kalbą naujam reiškiniui apibūdinti, daugiausiai Jablonskio pastangomis, buvo pateiktas atitikmenų neturintis žodis „nedarbas“.

5. XX a. pradžioje, beveik tuo pat metu, kaip ir pats reiškinys, nedarbo tema pasirodo literatūroje. Tai dar kartą patvirtina, kad maždaug tuo laiku Lietuvos visuomenėje modernia ekonomine prasme atsirado bei buvo suvoktas nedarbas.